

Γεώργιος Ιβάνωφ: ο ήρωας σαμποτέρ της Αντίστασης

Γεώργιος Ιβάνωφ

Της **Κατερίνας Ροββά**

Σε τρεις μέρες θα ξημέρωνε το τρομερό 1942. Η Αθήνα στέναζε υπό τη γερμανική Κατοχή εκείνο το παγωμένο πρωινό, όταν οι κάτοικοί της ξυπνώντας βρήκαν την πόλη γεμάτη αφίσες τοιχοκολλημένες από τους κατακτητές: «Γεώργιος Ιβάνωφ», έγραφαν.

«Καταζητείται, επικηρύσσεται για 500.000 δραχμές». Ο Ιβάνωφ, μέλος της Αντίστασης και συνδεδεμένος με τις μυστικές υπηρεσίες συμμαχικών χωρών, μεγαλωμένος στη Θεσσαλονίκη και εκπαιδευμένος στη Μέση Ανατολή, είχε μόλις αποδράσει από τους Γερμανούς, που τον είχαν συλλάβει για την αντιστασιακή του δράση.

Το σπουδαιότερο, όμως, επίτευγμά του, θα το κατόρθωνε μετά την επικήρυξή του. Μια πράξη εμβληματική, που έμελλε να γραφτεί στην Ιστορία ως η μεγαλύτερη δολιοφθορά του Β' Παγκοσμίου Πολέμου:

Στα μέσα του 1942 σε συνεργασία με ΕΑΜίτες εργάτες του καλυκοποιείου Μαλτσινιώτη, οργανώνει

σαμποτάζ στο εργοστάσιο - της μετέπειτα ΠΥΡΚΑΛ -, όπου επισκευάζονταν οι κινητήρες για τα αεροσκάφη της Λουφτβάφε· ένα σαμποτάζ που, σύμφωνα με τις γερμανικές εκτιμήσεις, προκάλεσε την πτώση περίπου 450 γερμανικών αεροσκαφών στη Βόρεια Αφρική και συνέβαλε στην υποχώρηση των δυνάμεων του Αξονα κατά 2.300 χιλιόμετρα δυτικά σε διάστημα έξι μηνών.

Η ανιψιά του Γεώργιου Ιβάνωφ, του μεγαλύτερου σαμποτέρ του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο οποίος έζησε και έδρασε στην Ελλάδα, μιλάει στα «ΝΕΑ» με αφορμή την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940. Διηγείται οικογενειακές αναμνήσεις από τον θείο της και μοιράζεται φωτογραφίες από τη ζωή του.

Η δολιοφθορά, εξηγεί η ανιψιά του, Λεονάρδα Λαμπριανίδου, γινόταν με έξυπνο τρόπο, με συνέπεια οι Γερμανοί να μην μπορούν να την ανακαλύψουν: «Οι σαμποτέρ ύστερα από την επισκευή και δοκιμή των κινητήρων κατάφερναν να ρίξουν μέσα στη μηχανή κάποιο υλικό, μάλλον ρινίσματα σιδήρου, με αποτέλεσμα παρά τις δοκιμές, μισή ώρα μετά την απογείωσή του, το αεροπλάνο να πέφτει με κατεστραμμένο τον κινητήρα.

Οι Γερμανοί δεν μπορούσαν να καταλάβουν τι συνέβαινε, μέχρι που στις αρχές του 1943 ένα από τα αεροσκάφη έπεσε στην Αττική, το εξέτασαν και διαπίστωσαν το σαμποτάζ». Οι εργάτες συλλαμβάνονται και δικάζονται μέσα στο εργοστάσιο, με σκοπό την τρομοκράτηση όλων των εργαζομένων, ενώ στις 4 Φεβρουαρίου πέντε εξ αυτών, ηλικίας 19-26 ετών, εκτελούνται στην Καισαριανή για την πατριωτική τους δράση.

Εναν μήνα νωρίτερα είχε εκτελεστεί και ο Ιβάνωφ, ο οποίος είχε συλληφθεί τον Σεπτέμβριο του 1942 και ενώ η επικήρυξή του είχε ήδη αυξηθεί στα δύο εκατομμύρια δραχμές.

Παράσημα και διακρίσεις

Μετά τη λήξη του πολέμου, η Βρετανία, η Πολωνία και η Ελλάδα απένειμαν στον Ιβάνωφ ανώτατα πολεμικά παράσημα και τιμητικές διακρίσεις ενώ η ζωή του γυρίστηκε σε ταινία. Το όνομά του δόθηκε σε δρόμους της Θεσσαλονίκης και της Βαρσοβίας ενώ χάλκινος αδριάντας του έχει στηθεί και στις δύο χώρες.

Επίσης, ο Γυμναστικός Σύλλογος Ηρακλής Θεσσαλονίκης τιμώντας τη μνήμη του πρωταθλητή του καθιέρωσε από το 1953 ετήσιους Πανελλήνιους Κολυμβητικούς Αγώνες, τα Ιβανώφεια, και ονόμασε το κλειστό γήπεδο του Συλλόγου, Ιβανώφειο.

«Ο θείος μου ήταν πάντα ριψοκίνδυνος. Σκεφτείτε πως, σύμφωνα με τις διηγήσεις της γιαγιάς μου, στον πρώτο βομβαρδισμό της Θεσσαλονίκης από τους Ιταλούς, αντί να κρυφτεί, βγήκε βόλτα στη λεωφόρο Νίκης και χάξευε τις βόμβες που έπεφταν μέσα στο Θερμαϊκό· ώσπου μία από αυτές έπεσε κοντά του και τον έριξε στη θάλασσα.

Τον κόλλησε στον βυθό, όμως κατάφερε να βγει γιατί ήταν αθλητικός τύπος» λέει η Λεονάρδα Λαμπριανίδου. «Η γιαγιά μου ανακαλούσε στη μνήμη της τα επιτεύγματά του, όχι μόνο όσα είχαν σχέση με την Αντίσταση, αλλά και αυτά που είχαν να κάνουν την καθημερινότητά του.

Το πόσο του άρεσε η θάλασσα, το πόσο λάτρευε την Ελλάδα, τους αγώνες στους οποίους συμμετείχε μέσω του Ναυτικού Ομίλου Θεσσαλονίκης με το σκάφος "Λεονάρδα"» συνεχίζει.

Από την Πολωνία στην Ελλάδα

«Ο πατέρας του, Βλαδίμηρος Ιβάνωφ, ο οποίος ήταν συνταγματάρχης του τσαρικού στρατού, γνωρίστηκε με τη γιαγιά μου στη Βαρσοβία, που ήταν τότε υπό ρωσική κυριαρχία. Όταν ξέσπασε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος οι δυο τους, μαζί με τον μικρό γιο τους Γεώργιο Ιβάνωφ, που είχε γεννηθεί στις 14 Δεκεμβρίου του 1911, μετακόμισαν στο Καρς, στα ρωσοτουρκικά σύνορα, και έμειναν εκεί μέχρι την Επανάσταση των Μπολσεβίκων.

Τότε, η γιαγιά μου, η οποία είχε ήδη γνωρίσει τον παππού μου Γιάννη Λαμπριανίδη στην Τιφλίδα, χώρισε κι έφυγε με εκείνον και με τον μικρό Ιβάνωφ για τη Βαρσοβία. Υστερα από πολλές περιπέτειες και ενώ μαινόταν η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου αποφάσισαν να έρθουν στην Ελλάδα, όπου ζούσαν ήδη τα αδέρφια του παππού μου και εργάζονταν ως πολιτικοί μηχανικοί φτιάχνοντας σπίτια για τους μικρασιάτες πρόσφυγες στον Αγιο Πάυλο της Χαλκιδικής».

Ο Γεώργιος Ιβάνωφ έφτασε στη Θεσσαλονίκη σε ηλικία 11 ετών. Το πρώτο που έκανε ήταν να μάθει τα ελληνικά - γνώριζε ήδη πολωνικά και ρωσικά. «Ήταν επίσης άνθρωπος του αθλητισμού» λέει η κυρία Λαμπριανίδου. «Γράφτηκε στην ποδοσφαιρική ομάδα του Γαλλικού Λυκείου και συμμετείχε στην εφηβική ομάδα ποδοσφαίρου του Ηρακλή ως τερματοφύλακας.

Όταν ο Ηρακλής έφτιαξε κολυμβητικό τμήμα τότε μεταπήδησε σε αυτό. Ήταν φοβερός σκόρερ στο πόλο, αθλητής με πανελλήνια ρεκόρ και με αρχηγική προσωπικότητα». Συνέχισε τις εξαιρετικές επιδόσεις του στον πρωταθλητισμό και στο Βέλγιο, όπου μετέβη για σπουδές το 1933.

Ακολούθησε μεταπτυχιακά στο Παρίσι, κάτι ιδιαίτερα πρωτοποριακό για την εποχή, και στη συνέχεια επέστρεψε στην Ελλάδα.

Οικογένεια Ιβάνωφ

Ο πόλεμος τον βρήκε στη Θεσσαλονίκη

«Βάσει των στοιχείων που έχω, πιστεύω ότι ήδη είχε επαφή με τις μυστικές υπηρεσίες της Πολωνίας» λέει η ανιψιά του Γεώργιου Ιβάνωφ. «Αθλητής, πολύγλωσσος, κατά τη διάρκεια των σπουδών του είχε μάθει επίσης γερμανικά και ιταλικά, είχε πτυχία, ήταν ένας "Τζέιμς Μποντ" της εποχής του.

Όταν ξεσπά ο πόλεμος, σύμφωνα με τις αφηγήσεις, καίγεται για να βοηθήσει. Γίνεται ο σύνδεσμος που διοχετεύει Πολωνούς από τον σιδηροδρομικό σταθμό της Θεσσαλονίκης στον Πειραιά κι από εκεί με καράβια στη Μέση Ανατολή. Όμως αυτό δεν του αρκεί, θέλει ντε και καλά να πολεμήσει.

Ετσι, λίγο πριν από την εισβολή των Γερμανών αποφασίζει και κατεβαίνει στην Αθήνα. Στο οικογενειακό μας αρχείο υπάρχει το διαβατήριό του με την ημερομηνία της αναχώρησης και τη σημείωση: "Επιτρέπεται η αναχώρηση για το εξωτερικόν με τηλεφωνική διαταγή του υφυπουργού Δημοσίας Ασφαλείας, Θεσσαλονίκη 5 Μαρτίου 1941".

Επίσης υπάρχει σφραγίδα της 26ης Απριλίου του ίδιου έτους που πιστοποιεί ότι έχει φτάσει στη Μέση Ανατολή».

Σκοπός του Ιβάνωφ, εξηγεί η κ. Λαμπριανίδου, είναι να συμμετάσχει στην Πολωνική Ταξιαρχία των Καρπαθίων που βρίσκεται κοντά στην Αλεξάνδρεια με 300 αξιωματικούς και 4.700 εθελοντές στρατιώτες.

Παρ' όλ' αυτά, τον εντάσσουν στις εφεδρείες και αποσπάται ως διερμηνέας στο πολωνικό προξενείο στην Ιερουσαλήμ. «Ενοχλεί τους πάντες για να τον στείλουν να πολεμήσει. Όμως, όπως φαίνεται, τον προορίζουν για κάτι περισσότερο.

Εκπαιδεύεται σε ειδικό χώρο έξω από τη Χάιφα και με το αγγλικό υποβρύχιο "Thunderbolt", τον Οκτώβριο του 1941, αποβιβάζεται μυστικά σε ακτή της Ανατολικής Αττικής, μεταξύ Αγίου Ανδρέα και Νέας Μάκρης, ώστε να αναλάβει δράση ως σαμποτέρ με τον κωδικό 033B».

Τον πρόδωσε ο παιδικός του φίλος

Στη συνέχεια αναπτύσσει δραστηριότητα σε συνεργασία με αντιστασιακές οργανώσεις και τελικά συλλαμβάνεται από τους Γερμανούς στις 19 Δεκεμβρίου 1941 «μετά από προδοσία του παιδικού του φίλου Κωνσταντίνου Πάντου».

Ωστόσο, κατορθώνει να αποδράσει. Οι Γερμανοί τον επικηρύσσουν για 500.000 δραχμές, όμως ο Ιβάνωφ συνεχίζει. Αλλάζει κρησφύγετα, μεταδίδει πολύτιμες πληροφορίες με τον κρυφό πομπό του, κάνει σαμποτάζ. Και όχι μόνο στο καλυκοποιείο Μαλτσινιώτη.

Στις 14 Μαρτίου του 1942, ημέρα υπογραφής του κατοχικού δανείου μεταξύ Ελλάδας και Γερμανίας, έχει ήδη φροντίσει να πιάσει δουλειά στα ναυπηγεία Σκαραμαγκά με το ψευδώνυμο «Κυριάκος Παρίσης».

Την ημέρα εκείνη ανατινάζει το γερμανικό υποβρύχιο «U-133» έξω από τη Σαλαμίνα, δύο μήνες αργότερα βυθίζει μέσα στο λιμάνι του Πειραιά το ισπανικό ατμόπλοιο «San Isidore» που έκανε λαθρεμπόριο για λογαριασμό των Γερμανών, το καλοκαίρι του 1942 τοποθετεί μαγνητική νάρκη στο υποβρύχιο «U-372» με αποτέλεσμα να μην μπορεί να καταδυθεί και να βυθιστεί, τελικά, εύκολα από τους Συμμάχους.

Προσπαθεί να φύγει από την Ελλάδα, όμως προδίδεται και τον Σεπτέμβριο του 1942 οδηγείται στο στρατοδικείο. Είναι εκεί, στο τέλος της δίκης, που ο γερμανός δικαστής θα πει το περίφημο: «Εγώ προσωπικώς λυπούμαι, διότι η φορά των πραγμάτων έφερε τοιούτον άνδρα εις εχθρικόν προς ημάς στρατόπεδον».

Μέχρι το τέλος γενναίος

Ο Γεώργιος Ιβάνωφ «εν ονόματι του γερμανικού λαού» καταδικάστηκε τρις εις θάνατον και οδηγήθηκε στο εκτελεστικό απόσπασμα μαζί με συνεργάτες του. «Εκτελέστηκε στις 4 Ιανουαρίου του 1943 και οι Γερμανοί έστειλαν στη μητέρα του την ανακοίνωση της εκτέλεσης μεταφρασμένη και μαζί με "εν ωρολόγιον χειρός, εν κυτίον σιγαρέτων με δέκα τοιαύτα και μία κτένα του εκτελεσθέντος υιού σας".

Τα έχουμε ακόμη» λέει η ανιψιά του Λεονάρδα Λαμπριανίδου. «Γενναίος όπως ήταν, με πάντα ψηλά το κεφάλι κατά την ύστατη στιγμή, χτυπώντας τους δημίους του προσπάθησε να δραπετεύσει, αλλά τον πλήγωσαν στο πόδι.

Ενώ το αίμα έτρεχε, τον έδεσαν σε έναν στύλο. Πριν πέσει νεκρός φώναξε "Ζήτω η Ελλάς! Ζήτω η Πολωνία!"» συμπληρώνει. Το μήνμα του βρίσκεται στο 3ο Κοιμητήριο της Νίκαιας.

